

Retrospectieve van fictieve kunstenaars in Extra City

DE GEFRAGMENTEERDE IDENTITEIT VAN ROEE ROSEN

Extra City toont momenteel de eerste retrospectieve van de Belgische surrealist Justine Frank. Tijdens haar leven stootte haar werk op heel wat weerstand en na haar dood in 1943 werd het nooit meer in België getoond. De Israëlische kunstenaar en docent Roeë Rosen herontdekte haar oeuvre. De tentoonstelling als geheel kan gezien worden als een soort van trompe-l'oeil, want Justine Frank is een fictieve kunstenaar, bedacht door Roeë Rosen.

Jozefien VAN BEEK

"JUSTINE FRANK, FROM THE STAINED PORTFOLIO". DRAWINGS AND GOUACHES ON PAPER, 33X38 CM EACH, 1927-1928. COURTESY: ROSENFELD GALLERY, TEL AVIV

Op een gekleurde wand is te lezen: 'Justine Frank (1900-1943) A Retrospective. Roeë Rosen'. Rosen heeft niet het doel om de toeschouwers te misleiden. Het feit dat Justine Frank geen echte kunstenaar is, wordt vrij gegeven, zij het op een subtiele manier. Wat Rosen wel wil, is mensen aan het denken zetten. Over de plaats van vrouwelijke kunstenaars in het Belgische surrealisme. En over Justine Frank zelf, haar leven en werk.

sehe partituren van Cornelius Cardew. De tekst dient als verklaring in Ines Schabers brief aan (en beeld van) Bill Gates. De tekst is het verhaal achter het beeld, zoals in 'Them', de video van Artur Zmijewski, of in 'Respite', de video van Harun Farocki. Sebastian Lutgert vat de integrale tekst van Neil Stephansons 'Cryptonomeon' samen in één beeld en Peter Weibel maakt van

Ter introductie het leven van Justine Frank in een notendop. Ze werd in 1900 in Antwerpen geboren, maar verhuisde in 1924 naar Parijs waar ze in surrealistische kringen verbleef. Heel haar leven bleef ze echter een buitenstaander. Hoewel de surrealisten zelf niet terugdeinsden voor seksuele thema's slaagde Frank er toch in om hen te choqueren door skatologie en perverse seksualiteit provocatief naast joodse iconografie te plaatsen. Ook met de publicatie van haar enige roman, het pornografische 'Sweet Sweat' in 1931 joeg ze velen tegen zich in het harnas. Drie jaar na de publicatie trok Frank naar Palestina, waar ze als antizionist nog meer mensen onthutste en in 1943 stierf.

ANTISEMITISCH

De intrinsieke kwaliteit van Franks beeldend

werk is van minder belang dan Rosens uiterst fascinerende concept. Vijf jaar spendeerde hij aan het maken van het oeuvre van zijn fictieve kunstenaar. In Extra City zijn niet alleen tekeningen en schilderijen van Frank te zien, maar ook de documentaire 'Two Women and a Man' en het boek 'Sweet Sweat'. Daarin is Franks volledige biografie te lezen en een kunsthistorisch essay over haar werk. Bovendien bevat het boek ook de integrale roman 'Sweet Sweat'.

De tentoonstelling wordt opgevat als een echte retrospectieve en is dus chronologisch opgebouwd. Eerst krijgen we de mooie reeks 'De Besmeurde Portfolio' te zien, gemaakt in 1927 en 1928. Bijzonder is dat de tekeningen alle elementen uit Franks latere werk al bevatten: symbolistische motieven als het erotische, het perverse, de dood, ziekte en zonde. Zo is er de reeks tekeningen waarin Frank het Hebreeuws alfabet omvormt tot mensen en dieren in verdorven seksuele posities. In zekere zin blaast ze het Hebreeuws dus nieuw leven in, iets wat de zionisten zich tot doel hadden gesteld. Bij Frank komen de woorden echter op een perverse manier letterlijk tot leven waardoor het Hebreeuws alfabet ontaardt in een orgie. Later verwerkte ze de reeks tot 'Alchemistische Schoolplaten voor de Studie van het Hebreeuws', een geschilderde versie van de tekeningen.

Op het papier van 'De Besmeurde Portfolio' zitten rode vlekken die meteen de titel van de reeks verklaren. De vlekken zien er abstract uit, maar kunnen bij nader inzien figuratief ingevuld worden. De toeschouwer kan er verschillende associaties bij maken: genitaliën, borsten, profielen van antisemitische karikaturen. Zulke associaties zijn ook belangrijk bij de symmetrische tekeningen die er uitzien als Rorschach-testen. Niet alleen de vele associaties wijzen erop dat Franks werk surrealistisch is. Erg opvallend is ook dat er nergens sporen van dik opgezette verf te zien zijn. Net als in het werk van René Magritte lijken de beelden wel gefixeerd in een plat verfloppervlak.

EPIGOON

Het beste onderdeel van de expo vonden wij de film 'Two Women and a Man', een cinematografisch portret van Justine Frank geregisseerd door

De film plaatst een aantal werken van beide kunstenaars suggestief naast elkaar om de gelijkennissen te onderstrepen. Zo is er Franks zelfportret als een zwarte vrouw. Het feit dat Rosen ook een zelfportret heeft gemaakt als zwarte vrouw bewijst voor Führer-Ha'Sfari dat Rosen een navolger is zonder eigen identiteit.

De film vat het centrale thema van de expo mooi samen. Het gaat om identiteit. In 'Two Women and a Man' worden twee vrouwen, Justine Frank en Joanna Führer-Ha'Sfari, tegenover een man geplaatst, Roeë Rosen, Franks herontdekker. Alle drie zijn ze afsplitsingen van Rosen. Hij wil toeschouwers doen reflecteren over de joodse identiteit, maar ook over de identiteit van de kunstenaar. Mensen zijn niet één coherententiteit, maar bestaan uit vele stukjes. Daarom vindt Rosen het zelf authentiek om in verschillende stemmen te spreken dan om maar één stem aan het woord te laten. Of zoals Koen Brams in de 'Encyclopedie van fictieve kunstenaars' zegt: "Het is allemaal gelogen en daarom des te echter."

Justine Frank (1900-1943). A Retrospective. Roeë Rosen' tot 8 maart in Extra City, Tulpstraat 79, 2060 Antwerpen. Open wo-zo, 14 tot 19 u en do, 14-20u. www.extracity.org